

PŘÍKLADY PRO VÝBĚR ZÁSADNÍHO VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU

Dějepis

1. Co je v dějepisném vzdělávání zásadní?

V dějepisném vzdělávání je zásadní kultivace historického vědomí žáků a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Podstatné je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti. Za zásadní lze považovat především pohled na dějiny 19. a 20. století, kde leží kořeny většiny současných jevů a problémů lidské společnosti. Vedle politických dějin jsou v dějepisném vzdělávání konkretizovány a konfrontovány také kulturní dějiny, dějiny vědy a techniky, dějiny každodennosti a regionální dějiny.

2. Jak vybrat zásadní vzdělávací obsah pro dějepisné vzdělávání?

Při výběru zásadního vzdělávacího obsahu se zaměřte na ten, který podporuje občanské a kulturní povědomí a pomocí kterého se kultivují projevy lidského chování, konání a kulturní návyky.

Dále je vhodné zvažovat šíři, hloubku a obtížnost osvojovaných vědomostí, dovedností, postojů. To, co je zásadní, mohou přiblížit například [Standardy pro základní vzdělávání – Dějepis](#). Návodné mohou být také [Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Dějepis](#), kde jsou popsány a ilustrovány tři úrovně obtížnosti (minimální, optimální a excelentní).

Výběr zásadního vzdělávacího obsahu je možné si ukázat na příkladu očekávaného výstupu D-9-1-01 *žák uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků*.

Je možné, že si v praxi kladete tuto otázku: Které příklady vybrat, aby se vycházelo z nejbližších zkušeností žáků? Otázka směřuje k tomu, jak vybrat ze vzdělávacího obsahu dějepisu to zásadní a co je možné ilustrovat na konkrétních příkladech týkajících se především etap národních a regionálních dějin. Prakticky mohou pomoci indikátory uvedené ve Standardech a v Metodických komentářích a úlohách ke Standardům pro vzdělávací obor Dějepis, kde je výše uvedený očekávaný výstup konkretizován těmito indikátory:

1. *žák uvede u konkrétní události obecných dějin její dopad na současnost*
2. *žák popíše na konkrétní události českých a regionálních dějin její dopad na současnost*

Které události tedy uplatnit v dějepisném vzdělávání, aby konkrétní příklad důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků navázal nejlépe na zkušenost žáka? Prezentaci, upevňování a procvičování konkrétních příkladů vztahujte k událostem českých a regionálních dějin.

Při plánování výuky vždy promýšlejte postup, jakým lze vzdělávacích cílů dosáhnout. Zvažujte tedy vhodné metody a formy výuky a používejte pro osvojování vzdělávacího obsahu přiměřené učební činnosti. Pro osvojení zvoleného tématu to může být například čtení s porozuměním, diskuzní aktivity nad příklady ze starších i novějších dějin, vyhledávání odpovídajících zdrojů z dostupné regionální literatury, z digitalizovaných podkladů, kterými mohou být i místní kroniky a další příslušné materiály. Zařazujte práci ve skupinách i ve dvojicích, využívejte krátkodobé školní projekty.

3. Ilustrativní příklad s komentářem

Součástí Metodických komentářů a úloh ke Standardům pro základní vzdělávání jsou příklady zadání úkolů pro žáky. Právě tyto ilustrativní příklady mohou ukázat hloubku a šíři vzdělávacího obsahu a mohou pomoci s výběrem toho, co je zásadní.

Hloubku, šíři a zaměření zásadního vzdělávacího obsahu může ukázat tato ilustrativní úloha:

Když člověk zapomene na zkušenosti lidí z minulosti, pak může opakovat i jejich chyby. Ty největší chyby často přinášely strádání, utrpení a ztráty na životech.

Uved' na příkladech, při kterých událostech se tak v minulosti často stalo.

Komentář k úloze na minimální úrovni:

Důraz je kladen především na blízké příklady z českých a regionálních dějin. Není tedy v této situaci nutné uvádět příklady zaměřené ve větší šíři na obecné dějiny a komentovat je. Učitel vychází ze zkušenosti žáků z celého kurzu dějepisu 2. stupně základní školy. Navazuje také na zkušenosti žáků, které si osvojili ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět na 1. stupni v tématech vlastivědy (tematický okruh Lidé a čas). Lze předpokládat, že se žáci ve svých odpovědích zaměří na příklady z první a druhé světové války, na dopady světové hospodářské krize v první Československé republice apod. Mohou se objevit i příklady z husitských válek, z doby třicetileté války, z dobových morových epidemií a z celosvětové pandemie tzv. španělské chřipky ve stínu první světové války v letech 1918–1920. Vhodné budou také určité příklady z nejnovějších dějin v souvislosti s pandemií a živelními pohromami, jejichž dopady jsou násobeny lidskými chybami.

Odkazy na informační zdroje

[Standardy pro základní vzdělávání – Dějepis](#) (včetně indikátorů, které stanovují minimální úroveň zvládnutí očekávaných výstupů)

[Metodické komentáře a úlohy ke Standardům pro základní vzdělávání – Dějepis](#) (včetně nastavení úrovní obtížnosti a okomentovaných ilustrativních úloh)